

VÅRE ROVDYR

Årg. 1

1. 1987

ISSN 0801 - 4728

INNHOOLD:

Som Spor i Vårsnø av Paul Granberg (Formann).....	3
Litt om Foreningen	5
Oteren i Fare! av Even Tjørve	6
Kongeørn i Fron av Jon Opheim	8
Gaupa - På Vei Ut? av Irene Inman Tjørve	12
Lerkefalken i Norge av Jon Bekken	16
Foreningen Våre Rovdyr - Vedtekter	21
Småstoff	24
Styret i Foreningen Våre Rovdyr	26

.....
"VÅRE ROVDYR" er medlemsblad for Foreningen Våre Rovdyr, og utkommer 4 ganger i året.

Ansvarlig utgiver: Foreningen Våre Rovdyr

Redaksjon: Styret i Foreningen Våre Rovdyr

Lay-out: Irene I. Tjørve

Medlemsavgift i foreningen er minimum kr. 50/år.

Adresse: Våre Rovdyr
Postboks 17
2420 Trysil
Postgironr.: 4 42 94 94

SOM SPOR I VÅR- SNØ

Er det behov for en ny verneforening, er spørsmålet som mange stiller. Såvel i Norge som i verden forøvrig, øker behovet for vern av naturen som er vårt livsgrunnlag, i takt med den tekniske utvikling. Ikke bare øker behovet i omfang, men også i intensitet.

Ingen kan forutsi hvilket genemateriale vi blir avhengig av i fremtiden, og for at de enkelte arter skal overleve og utvikles videre, må deres livsmiljø beholdes intakt. Det gir seg utslag i et meget vidtfnvende vernebehov, som spenner over globale forurensningsspørsmål til det å ta vare på de siste rester av enkelte plante- og dyrearter. Ansvaret er internasjonalt, og berører i sine mange nyanser menneskehetens fremtid. Selve verneprinsippet bør derfor være hevet over enhver partipolitisk oppfatning.

Erfaringene har vist at våre myndigheter trenger påminnelser om sine egne vedtak, for å huske at livet er avhengig av mere enn kortsiktig økonomi. De organisasjoner som arbeider med dette, er ressursvake med hensyn til både personell og økonomi. Favner man vidt, kan man derfor ikke vente spesialbehandling av alle detaljer der akutte behov melder seg.

Er det så klokt å ofre stor oppmerksomhet på enkelte detaljer, når store katastrofer som skogdød og tomme fiskevann - for ikke å snakke om radioaktiv forurensning - truer like om hjørnet? Vel kan dette virke altoverskyggende, men hvis ikke Norge makter å samarbeide med sitt naboland Sverige om å redde de siste 5 - 6 individene av en opprinnelig dyreart i vår fauna, hvordan skal det da gå med globale katastrofer? Det er å la kua dø mens gresset gror!

Hva er så problemene med å bevare truede rovdyrarter i Norge? Ser man bort fra forgiftnings/forurensningsproblematikken, kan neppe andre tungtveiende grunner føres i marken på det praktiske plan, enn hensynet til skader på bufe og tamrein. Det synes som om det altoverveiende problem består i at en snau prosent av Norges befolkning slipper 2,4 millioner sauer på beite over nær 100% av landets utmark i 3 av årets 12 måneder. Ca. 40% av dyrene beiter utenfor organisert beite/tilsynsordninger. Av de 2,4 millioner dyr forsvinner årlig omkring 100 000, og av disse regner man at ca. 4000 blir drept av fredede rovdyr. I vinterhalvåret beiter ca. 200 000, og i sommerhalvåret ca. 300 000, tamrein over ca. 40% av landarealet. I de verste år blir det erstattet 400 - 500 av disse som drept av de tre fredede rovdyrartene bjørn, jerv og ulv.

Som gjennomsnitt for de senere år, ligger de samlede erstatningsutbetalinger for skader på bufe og tamrein forvoldt av bjørn, jerv og ulv i størrelsesorden under 4 millioner kr. Sammenligner vi dette med de øvrige støtteoverføringer til landbruket, som i 1985 var på nesten 10 milliarder kr., synes den samfunnsøkonomiske side overkommelig. Man må imidlertid være oppmerksom på at skadene har en tendens til å ramme enkelte næringsutøvere hardt.

Når alt kommer til alt, er det vel kanskje på det rent psykologiske plan at de største vanskeligheter ligger. Selv om det nok er et fåtall mennesker som oppriktig er redd for store rovdyr, og slik kan føle det besværlig med opphold i fri natur, er dette neppe et avgjørende problem. Langt verre er nok den nedarvede, prinsipielle holdning at rovdyr bør drepes, og under enhver omstendighet ikke fredes. Med en slik prinsipiell holdning, er det lett å spille på mange strenger!

Når størstedelen av landets befolkning kunne overleve i bygde-Norge fullstendig avhengig av naturalhusholdning, uten støtte- og erstatningsordninger, og med de bestander vi hadde av store rovdyr i forrige århundret, er det litt vanskelig å godta argumenter vi iblant hører om at bygde-Norge må fraflyttes på grunn av rovdyr i dag. Om vi ikke omgående får en holdningsendring hos både politikere, byråkrater og menigmann, blir nok de sorgelige bestandsrester vi fortsatt har av store rovdyr, å betrakte som spor i vårsnø.

Paul Granberg.

LITT OM FORENINGEN

FORENINGEN VÅRE ROVDYR ble stiftet 21. februar 1986.

Foreningen er en landsomfattende, uavhengig organisasjon, med bevaringen av truede og sårbare arter av rovdyr og rovfugler i norsk natur som viktigste arbeidsfelt.

Formålet for foreningens arbeid er sammenfallende med formålsparagrafen i Viltloven av 1981, og bl.a. Bern-konvensjonen. Foreningens arbeid er dermed i tråd med en del andre organisasjoners virke.

Til tross for at foreningen inntar en spesialisert plass innen naturvernet, er arbeidsoppgavene nærmest å betrakte som bunnløse. Det vil si at også denne forening må arbeide innenfor et sterkt prioritert program.

Foreløpig har man funnet størst behov for å aktivisere seg innenfor følgende områder:

- * Påse at gjeldende lover og regler blir overholdt og tolket på en rimelig måte i forhold til intensjonene i loven.
- * Organisere lokale kontakter omkring i landet, for bedre å kunne følge med i den praktiske forvaltningen av våre rovdyr.
- * Spre faglig underbygd informasjon om rovdyr med et spesielt våkent blikk for nyere forskningsresultater, samt motarbeide all usakelig hets mot rovdirene.
- * Holde et nært samarbeid med vår søsterorganisasjon i Sverige m.h.t. forvaltning, forskning og informasjon.
- * Utgi eget tidsskrift.

Med disse vidtrekkende oppgaver vil ikke foreningen komme i konkurranseforhold til andre naturvernorganisasjoner, men tvert imot komplettere disse på et hittil underprioritert område. På den måten vil man bidra til å styrke det samlede naturvernarbeidet i Norge.

Man imøteser et positivt samarbeid med såvel private organisasjoner som de offentlige viltforvaltningsorganer.

OTEREN I FARE!

Av Even Tjørve

Oteren har fortsatt å gå ned i antall i Sør-Norge de siste 10-15 år, tross fredningen.

"Prosjekt Utter" i Sverige

I Sør-Sverige har det vært en lignende utvikling som på vår side av _grensen. Allerede i 1975 startet de sitt "Prosjekt Utter", med følgende formål:

- å følge utviklinge av oterstammen
- å finne årsakene til den raske nedgangen de siste 30 årene
- å ale opp otere i fangenskap
- å arbeide for å opprette verneområder for oter i de delene av landet der den fortsatt finnes

Som vanlig, ligger vi langt etter her i Norge. Det eneste som er gjort, er å spørre viltneemdene om hvordan det er med oter i de enkelte viltnemdenes områder.

Her i Norge vet vi lite om årsakene til nedgangen. Oteren er nok en meget sårbar art, og det er slett ikke sikkert at årsakene til nedgangen er de samme i forskjellige områder. Oteren har en meget sen formering, og den er derfor svært utsatt for forskjellige farer. Nedgangen kan skyldes miljøgifter, forsuring, jakt, trafikkulykker eller andre ulykker, vannkraftutbygging, forstyrrelser, etc.

Det er på høy tid å gjøre noe. Det synes å være liten vilje til å bevilge penger eller å gjøre noe selv hos Direktoratet for Naturforvaltning eller Miljøverndepartementet. Årsaken er kanskje at de ikke synes at det faktisk at oteren forsvinner fra Sør-Norge er et viktig problem, siden det fortsatt finnes en livskraftig bestand i kyststrøk i Midt- og Nord-Norge. Men å spørre hva vi skal med oter sør i landet når det finnes oter i nord, er som å spørre om hvorfor man skal bry seg med at skogen i Tyskland dør når det likevel finnes trær i Norge.

Oterens forsvinning er et meget sterkt signal om at noe er galt. Det er en ufattelig tragedie at vi har ødelagt vårt miljø så katastrofalt at vi klarer å slå ut et slikt dyr som oteren. Derfor vil Foreningen Våre Rovdyr arbeide for å få i gang et oter-prosjekt her i Norge. I første omgang er vi interessert i å komme i kontakt med personer som har observasjoner eller som er villige til å gjøre en innsats på én eller annen måte. Skriv til:

Even Tjørve
Foreningen Våre Rovdyr
Postboks 17
2420 Trysil

KONGEØRN I FRON

Av Jon Opheim

Fra småfenæringen er en etter hvert vant med harde angep mot vâre fredete viltarter. De avisoppslag og debatter som har pågått i de to Lillehammeravisene "Dagningen" og "Gudbandssølen og Lillehammer tilskuer" (også med flere innslag i lokalradioen) siden mai måned i år, er imidlertid av en såpass nedslående karakter at jeg finner det på sin plass å referere en del av saueholdernes opptreden i denne saken.

Den 10.3. søkte Sør-Fron Sau- og geitalslag (i likhet med i fjor) om fellingstillatelse på en kongeørn i området Svataå/Store Eldåa. Dette ut fra påstanden om økende ørnebestand - 2 hekkende par - og at disse har en stor del av skylden for de senere års sauetap.

I viltnemnda rådde det uenighet, men med et flertall på 3 mot 2, ble felling tilrådt med følgende ordlyd: "Sør-Fron viltnemnd har funne det rett å leggje vesentlig vekt på ønsket fra saueeigarane i denne saka, og viltnemnda vil derfor tilrå at det kan gjevast fellingsløyve på ei kongeørn på Østkjølen i Sør-Fron for 1986. Viltnemnda vil presisere at det ikkje er på grunn av dokumenterte skade ørna har gjort, men kun på grunn av ønske frå saueeigarane i området."

Et krav om ørnefelling basert på påstander om 2 hekkende par og store lammetap (grunnet ørn), fremmet av et medlem som også sitter i Sau og geitalslaget, ble nedstemt.

Norsk Ornitologisk Forening, avdeling Oppland, blandet seg raskt inn i saken fordi påstandene fra saueeierhold var direkte feilaktige. For det første er det innenfor et så snevert område ikke plass til to ørnepar, for det andre er området meget godt undersøkt de siste 20 årene. Det vises her til Odd Reidar Fremmings hovedfagoppgave på kongeørns reirøkologi, basert på studier i bl.a. dette område i perioden 1966 - 1980, samt undersøkelser fra medlemmer i NOF, avdeling Oppland de senere årene. Som ørnepar flest har også dette paret flere reirplasser å velge mellom, både i Svartåa og

Store Eldåa, I 1986 ble et reir pyntet, men ingen hekking fant sted.

Tross alle disse belegg, uttalte forannevnte medlem i vilt-nemnda overfor lokalradioen at saueeierne trodde mere på egne enn andres iakttagelser. En innbydelse fra NOF, avd. Oppland om markbefaring i området, ble avvist fra saueeierhold med **tidsnød** som begrunnelse.

Tapsprosenten for Østkjølen sauesankingslag (det aktuelle området) lå i 1985 på 1,78%. Det vil si under alle de andre sankelagene i kommunen, og godt under både fylkes- og landsgjennomsnittet.

Gjennomsnittstapet for Oppland fylke de tre siste årene ligger på 3,01%.

Under normale forhold vet vi at ei kongeørns daglige næringsopptak ligger mellom 200 og 350 gram. Det vil si at ett ørnepar (når de ikke hekker) har et matbehov på omlag 60 - 70 kg. i løpet av en fire måneders beitesesong i fjellet. Av de 70 sauene (14 voksne og 56 lam) som ikke kom til rette i fjor, har ørneparet fått skylda for 18 dyr - et erstatningskrav som med ett eneste unntak er fri for beviser.

Fellingssøknaden ble naturlig nok avslått av fylkesmannen, hvorpå nevnte medlem av viltnemnda uttalte overfor lokalradioen at en fra saueeierhold nå ikke lenger var fremmed for "å ta saken i egne hender". Det sier altså en person som er valgt til å forvalte vår viltlov!

Det hører ellers med til historien å opplyse om noen ornitologers (deriblandt undertegnede) nattlige utflukt den 14/6. Kl. 01⁰⁰ om natta, traff vi en kvinnelig sauegjeter med rifle. En time senere så vi bål ved den gamle reirplassen ved Store Eldåa,

Den siste vri i debatten er saueeiernes meget harde angrep på formannen i viltnemnda. I avisen "Dagningen" 11/7 skriver nevnte viltnemndmedlem bl.a. "I rettfjerds navn overfor

Direktoratet, må her nemnast at heilt sikkert er Sør-Fron den einaste kommunen i landet der bl.a. viltneemdformannen, på eige initiativ, dreg til Direktoratet og klager sin nød over at saueeigarane i bygda får erstatta for mange dyr. Slik tukling med andres økonomi må få konsekvensar".

I et senere intervju referer han til følgende erstatningstabell:

År.	søkt om ant. drr.	viltneemndas innstilling.	erstattet.
1981	46	2	20
1982	2	1	1
1983	19	3	11
1984	39	0	5
1985	28	1	1

Samtidig retter det samme viltneemdmedlem kraftig kritikk mot viltneemdformannen fordi han i flere erstatningssaker er blitt kjerit inhabil,

På spørsmål om erstatningstallene opplyser B.Vaag i Direktoratet for naturforvaltning overfor avisa "Dagningen" at en har full tiltro til viltneemnda i Sør-Fron, men at en i de første år ne etter at denne erstatningsordningen ble innført ikke var spesielt nøye med dokumentasjonene. Dette for å få ordninga i gang på raskest mulig måte. Kravene til bevisførsel er nå innskjerpet.

I et innlegg 22/7 gjør viltneemdformannen det klart at dette ikke er første gangen man blir utsatt for harde angrep fra "dette området av bygda". Grunnen til at han ba om et møte med Direktoratet i Trondheim den 11/3, var at nestformannen i viltneemnda hadde blitt såvidt sterkt angrepet fra saueeierhold for sine oppfatninger av et kadaverfunn sommeren 1984, at han fikk personlige problemer. Som formann i viltneemnda har han - i likhet med andre medlemmer i nemnda - den fulle rett til å kontakte et overordnet organ når man måtte føle behov for det.

Viltneemndformannen skriver videre at det ikke er dokumentert at fredet rov-vilt har tatt mer enn 3 sauer (2 av bjørn og 1 av kongeørn) av de 134 dyr det er søkt om erstatning for i perioden 1981 - 1985. Andre godtatte dokumentasjoner er ukjent for Direktoratet og viltneemnda. Erstatninger for andre dyr må bli på skjønn, og det er ikke viltneemndas oppgave å utøve - det er eventuelt Direktoratets jobb.

Sør-Fron viltneemnd har de siste årene konsekvent fått alle kadavere det er gitt melding om, og som eieren har ment at fredet rov-vilt har tatt, undersøkt av viltforkningen. Nemnda har til og med hentet kadavre i andre kommuner, etter anmodning fra eieren. Alt er gjort for at eventuell dokumentasjon ikke skulle gå tapt. Viltneemnda har altså gjort sitt beste for å få klarlagt dødsårsakene. Kanskje har den gjort sin jobb litt for godt? an kan saktens spørre!

Siste nytt i saken ,når dette skrives, er et brev fra Sør-Fron sau- og geitavlslag til Sør-Fron kommune, der de ber om å få avsatt viltneemndformannen.

Når redkasjonen trykker denne artikkelen, er det ikke for å fokusere spesielt på forholdene i Sør-Fron kommune. Vi mener imidlertid at artikkelen gjenspeiler så mye av den generelle situasjonen utover bygdene, 001 enn i en noe kooiprimert form, at den har en god informativ verdi.

Red.

Et typisk eksempel på gjennomsnitts-gaupas skjebne i Norge viser disse utklippene fra Østlendingen 19/9 -86.

Plutselig kom gaupa gående..

AV
SIGBJØRN KRISTIANSEN

ATNA: Ei voksen gaupe nord for Atna stasjon onsdag kveld måtte bøte med livet nærmest ved en ren tilfeldig-

het: Arnar Svinsås, som var på feriestedet sitt, Rønningen, hadde nettopp tatt ned fra veggen et gammelt gevær som han skulle ha med til dattera si da han fikk se gaupa ute på jordet. Han hadde to skudd til geværet, tok med

seg geværet og patronene ut, ladde, siktet og skjøt. Pang! Med ett skudd var gaupas dager talte!

— Jeg traff den på om lag 55 meters hold, forteller Svinsås. Han har ikke tidligere merket at det har vært gaupe ved eiendommen. Derfor var det en stor overraskelse for ham da han så kattedyret komme over jordet. Han har ikke sett andre skogsdyr enn hare der før.

Men nå er gaupa tatt med hjem til Asker, der Svinsås skal få den stoppet ut.

Gaupa gikk rett i døden

Asker-mannen Arnar Svinsås hadde nettopp pakket ned et gevær på feriestedet sitt nord for Atna for å ta med hjem til dattera si da han oppdaget ei gaupe ute på jordet.

Han fikk opp geværet i en fart, ladde, siktet og skjøt - og der lå gaupa stein død!

SE SIDE 7

Gaupa ble skutt utenfor jakttiden, noe som slett ikke er uvanlig.

I dete tilfellet er forholdet anmeldt og gaupa inndratt, men hvordan blir det med straffen, undrer vi på?

GAUPA - PÅ VEI UT?

Av Irene Tjørve

Tilstanden for gaupa i Norge i dag er svrt så uviss. Og det ser ikke ut til at vi i uniddelbar fremtid vil få noen sikrere data på hvordan det står til, heller. Den nye "Landsplan for Rovviltforvaltning" som kom i vår, og som skal gi en oversikt over statunen til de store rovdyprene våre og forslag til hvordan de skal forvaltes, har utelatt gaupa. Det eneste offisielle materialet c., Zinnes om gaupe og som er utarbeidet av norske viltmyndighetlr, er en del av en rovvilt rapport fra 1980 (Vilt rapport 14, "Jerv, ulv og gaupe i Norge"). Den delen som omhandler gaupa, ,:r **også** tildels spekulativ og bygd på gamle fordommer og enkeltobservasjoner fra mange forskjellige kilder. Den eneste utførlige adferdsforskningen som er gjort på gaupe, og som til og med ble utfrt i vårt naboland Sverige av zoolog Stefan Jonsson, er ikke nevnt overhodet - selv om resultatene var publisert på den tiien utarbeidelsen av rapporten ble foretatt. Svært grundig arbeid, med andre ord. (I parantes kan bemerkes at Direktoratet visst ennå **ikke** har oppdaget eller anerkjent Stefan Jenssens forskning!)

Stefan Jenssens adferdsforskning på gaupe, og hans gaupesporinger sammen med Anders Bjarvall i Svenska Naturvårdsverket, har ført til at man i Sverige har kunnet utarbeide langt sikrere r.v.tod.er for bestandsvurdering av gaupe ut fra observasjoner. Dette har **også** ført til at de i løpet av den tiden sporingene har foregått har redusert-sitt bestandsanslag fra 7-800 dyr (ca. 1980) til 200 i hele Sverige! Det viser seg at den enkelte gaupe streifer så langt at det man før antok var flere dyr, viste seg å være flere observasjoner av de samme dyrene.

De siste offisielle overslagene fra Direktoratet for Naturforvaltning over Norges gaupebestand ble utregnet på slutten av 70-tallet, og man anslo bestanden å være 600-800 dyr. Dette bestandsanslaget ble gjort ut fra antall utbetalte skuddpremier. I Sverige viste det seg altså at lignende anslag var 4 ganger så høye som det reelle tallet! Stefan Jonsson mener at det er svært lett å skyte gaupe, og det gjør at bestandsanslag bygd på antall felte gauper blir svært usikre.

Skuddpremieordningen er nå opphevet, og Direktoratet har dermed ikke engang denne datakilden til rådighet lenger. Det blir ikke samlet inn noen data på gaupe i Direktoratets regi, annet enn en telefonspørring som ble foretatt i fjor høst, hvor man ringte rundt til viltneemndene og spurte om det var noen av dem som hadde sett gaupe i det siste. Dette er et ledd i Direktoratets planer om å registrere alle Norges dyr på datamaskin, slik at de kan ha kontroll over dem. En hvem skal så foreta bestandsberegningen ut fra disse løsrevne observasjonene? Hvem vet hvor mange av gaupeobservasjonene som stammer fra ett dyr? Og hvem vet noe om utviklingstendensen i gaupebestanden i Norge?

De som har fulgt med, nemlig gaupejegerne, sier at de ikke ser gaupe lenger. I Sverige har bestanden vært for nedadgående, faktisk så drastisk at svenske myndigheter vedtok å totalfredre gaupa i Sverige i en treårsperiode fra 1. januar 1985. Det er ingen grunn til å tro at situasjonen er annerledes i Norge, spesielt i og med at vi i Norge har hatt en mye lenger jakttid på gaupe enn man har hatt i Sve ige de senere årene. Ja, før 1982 var gaupa faktisk fritt vilt hele året!

Fra og med 1982 har det vært innført såkalt "yngeltidsfredning" av gRupe i Norge i tiden 16. mai til 20. august. Stefan Jonssons forskning har imidlertid vist at ungene er totalt avhengige av moren i nesten et helt år, i hvert fall til mars året etter at de ble født. Å skyte moren fører dermed til at ungene sulter i hjel eller dør på annen måte. Det viser at den såkalte "yngeltidsfredningen" er høyst utilstrekkelig. Dette, sammen med det faktum at gaupa er blitt fredet i perioden 1986-1989 i Sverige, førte til

at flere organisasjoner la frem forslag til Miljøverndepartementet og Direktoratet for Naturforvaltning i fjor høst om at gaupe også i Norge måtte fredes i samme treårs-periode. I løpet av denne tiden foreslo man å samle inn data på gaupe, slik at vi også i Norge fikk en litt sikrere oversikt over bestanden. En fortsatt gaupejakt etter Direktoratets forslag ville være en underminering av det svenske fredningsvedtaket, i og med at en stor del av den norske gaupebestanden er felles med den svenske, og dessuten ville det være et bevisst brudd på loven om yngeltidsfredning. Men: Direktoratets forslag til nye jakttider på gaupe, gjeldende fra 1. april 1986, ble vedtatt. I neste treårs-periode har vi dermed jakt på gaupe fra 1. november til 15. april.

I denne treårs-perioden må vi i Foreningen Våre Rovdyr arbeide for å spre kunnskap om gaupas biologi i samfunnet, slik at vi får en holdningsendring overfor denne vår eneste ville katt. Det må bli et press på myndighetene om å utrede gaupas situasjon i Norge ved sporingsundersøkelser utført av kompetente mennesker, og en eventuell senere jakttid må fastsettes slik at det blir en reell yngeltidsfredning på gaupe. Men: Stefan Jonsson viser oss gjennom sin forskning at det i realiteten ikke finnes noen lempelig jakttid på gaupe. Da blir det store spørsmålet: Blir det den moralske samvittigheten eller trangen til spennende snikmord som seirer? Det vil bare tiden vise.

Stefan Jonsson har skrevet om sin forskning og sitt liv sammen med gaupene i en bok: "Lodjur". Den er utrolig interessant, og burde finnes i ethvert naturinteressert menneskes bokhylle. Boka er skrevet på en lettfattelig og engasjert måte, og den er også kommet ut på nynorsk, under navnet "Gaupa". Den norske utgaven fås kjøpt hos Verdens Villmarksfond og Naturvernforbundet for kr. 125. Men hvis du klarer å lese svensk, er det en opplevelse å lese originalutgaven, som for tiden selges i bokhandlene til kr. 87,50.

Nesten flygedyktig lerkefalkunge. Foto: Birger Nesholen.

LERKEFALKEN I NORGE

Av Jon Bekken

Lerkefalken hekket i forrige århundre rundt indre Oslofjord. Etter det har det rådet stor usikkerhet om artens status. Bare ett hekkefunn er publisert i første halvdel av vårt århundre. Arten har offisielt vært fraværende som hekkefugl i Norge de siste tiår. Imidlertid ble det etter hvert kjent flere hekkefunn fra ulike deler av Østlandet.

En systematisk innsamling av opplysninger om lerkefalk har resultert i 22 påviste og 14 sannsynlige hekkinger fra perioden 1956-85 (tabell 2). Tabell 1 forklarer begrepene påvist og sannsynlig hekking. Hekkefunnene fordeler seg på 19 lokaliteter i fire fylker (figur 1, tabell 3). Av de 36 kjente hekkingene fant 29 sted i Hedmark (tabell 2). Utbredelsesområdet i Norge er tydelig sørøstlig og en direkte utløper av det svenske.

Lerkefalkens næring fordeler seg på to hovedgrupper: Småfugler og større flygende insekter. Det synes som om både fugl og insekter er nødvendig for en vellykket hekking. Arten ankommer hekkeområdene svært sent, trolig fordi tilstrekkelig insektføde ikke er tilgjengelig tidligere.

Foruten god forekomst av næring må hekkebiotopen ha tilgang på passende kvistreier, gjerne kråkreier, og åpne eller halvåpne områder egnet for jakt. Det åpne elementet kan være åkerland, busk- og krattområder, hogstflater, myrområder og vannflater. De norske hekkeområdene kan grovt deles i to grupper: 1. Større myrområder i barskogsregionen eventuelt med tjern og innsjøer. 2. Områder med kulturpreg der våtmarker og innsjøer veksler med skog og/eller dyrket mark/bebyggelse. Våtmarker og vannareal synes altså nødvendige for artens tilhold, sannsynligvis på grunn av god tilgang på øyestikkere og furasjerende svaler og seilere.

Tabell 1. Klassifisering av observasjoner.

Påvist hekking	- Rei med egg eller unger - Utfløyet ungekull - Vedvarende varslings
Sannsynlig hekking	- To voksne sett sammen i et potensielt hekkeområde i perioden 1.juni - 10.august - Mobbing av andre rovfugler i et potensielt hekkeområde i nevnte periode
Observasjon i hekketiden	- Observasjon av voksne enkeltfugler i nevnte periode
Trekkobservasjon	- Observasjoner før 1.juni og etter 10.august

TEGNFORKLARING

- PAVIST HEKKING
- ⊙ SANNSYNLIG HEKKING
- OBSERVASJON I HEKKETIDA

Figur 1. Utbredelse av lerkefalk i Norge i perioden 1956-85. For klassifisering av observasjoner, se Tab. 1. Som tillegg til figuren kommer én observasjon i hekketiden i Troms og én i Finnmark. Tallene refererer til lokalitetsnumre i Tab. 3.

Tabell 2. Antall påviste og sannsynlige hekkinger samt antall observasjoner i hekketiden av lerkefalk i Norge i perioden 1956-85. Tall i parentes angir antall lokaliteter.

Fylke	Påviste hekkinger	Sannsynlige hekkinger	Observasjoner i hekketiden ¹
Hedmark	18 (9)	11 (8)	4 (4)
Akershus	2 (2)	-	7 (5)
Østfold	1 (1) 2	2 (2)	2 (2)
Buskerud	-	1 (1)	-
Vestfold	-	-	3 (3)
Telemark	-	-	14 (1)
Vest-Agder	-	-	1 (1)
Rogaland	-	-	4 (3)
Møre og Romsdal	-	-	1 (1)
Troms	-	-	1 (1)
Finnmark	-	-	1 (1)
Totalt	22 (12)	14 (11)	38 (22)

1) Ingen observasjoner fra lokaliteter med påvist eller sannsynlig hekking er inkludert.

2) Lokalitet like over grensen på svensk side.

I Sverige og Finland finnes store bestander av lerkefalk, trolig av størrelsesorden 1000 par i hvert av landene. Særlig i Finland har det vært en merkbar nedgang. Også i Danmark har bestanden gradvis avtatt til 5 - 10 par i 1970-årene.

Den videre utvikling i den lille norske lerkefalkbestanden vil trolig være mest avhengig av hva som skjer i kjerneområdene i Mellom-Europa og i de tilgrensende svenske rekkeområder. Lite tyder på at miljøgifter og direkte etterstrebelser er noen trussel mot artens eksistens i Norge. Arten er temmelig tolerant overfor menneskelig aktivitet, men ødeleggelse av biotopen kan i enkelte tilfelle true rekkende par. Bestandsendringer ellers i Europa som følge av eller parallelt med klimavariasjon kan på sikt få innvirkning på hekkebestanden også i Norge.

Tabell 3. Påviste og sannsynlige hekkinger av lerkefalk i Norge i perioden 1956-85.

Lokalitet nr.	Kommune/fylke	Påvist hekking	Sannsynlig hekking	Kilde
1	Stange, Hedmark	1963	-	O.Bekken, R.Ødegaard
2	Grue, Hedmark	Ca 1956, 1976-81	Ca 1966-67, 1982	B.Nesholen, A.Sollien
3	Grue, Hedmark	1975	-	K.Hoff, O.Tvengsl:erg
4	Grue, Hedmark	1985	1984	O.J.Myhrvold, J, Henriksen
5	Åsnes, Hedmark	Ca 1957	-	A.Sollien
6	Ringsaker, Hedmark	1980, 1982-85	1981	H.Bjaanes, R.Ødegaard
7	Eidskog, Hedmark	1983	-	J.Bekken
8	Kongsvinger, Hedmark	1983	1982	O.J.Myhrvold, J.Henriksen
9	Løten, Hedmark	-	1982-83	L.K.Frelsøy, I.Karlsen
10	Elverum, Hedmark	-	1983	F.Rønning, R.Bjørnstad
11	Engerdal, Hedmark	-	1958	G.Schmidt, Haftorn(1971)
12	Aurskog-Høland, Ak.	Sl. av 50-åra	-	F.Toverud
13	Røyken, Buskerud	-	1980	J.Svejkovski, P.O.Syvertsen
14	Askim, Østfold	-	1977 el. 1978	T.Haller
15	Marker, Østfold	-	1979	A.Haga
16	Sverige/Marker, Østf.	1976	-	G.Stenmark
17	Ullensaker, Ak.	1985	-	J. Wilberg
18	Åsnes, Hedmark	-	1985	R.Ødegaard, J.Bekken m.fl.
19	Elverum, Hedmark	1984	-	R.A.Ims

FORENINGEN VÅRE ROVDYR - VEDTEKTER

§1 Foreningens navn er Foreningen Våre Rovdyr.

§2 Foreningens formål er:

- i. å arbeide for at alle norske og felles nordiske rovpattedyr og rovfugler skal leve i livskraftige bestander.
- ii. å arbeide for at også dyreartenes miljø beskyttes mot forringelse og ødeleggelse.
- iii. å spre faktaunderbygd og vitenskapelig informasjon til massemedia og almenheten, for derved å oppnå større forståelse for rovdyrenes rolle i naturen og deres behov for høvelige biotoper.
- iv. å støtte forskning om norske og felles nordiske rovpattedyr og rovfugler.
- v. når det gjelder jakt, fangst og avlaving, å arbeide for at det tas hensyn til:
 - de respektive artenes yngletid
 - ungenes utvikling og avhengighet av foreldrene
 - artenes sosiale struktur og øvrige særtrekk
- vi. å være aktive på lokalplanet, på landsbasis og internasjonalt.
- vii. å samarbeide med lokale og statlige myndigheter, samt øvrige interesseorganisasjoner om å finne måter å bevare dyr og biotoper på, og å finne lempelige løsninger på konflikter som oppstår mellom menneskelige interesser og rovdyr.
- viii. å samarbeide med tilsvarende organisasjoner i de øvrige nordiske land, spesielt med foreningens svenske søsterorganisasjon, Foreningen Våre Rovdjur.

- §3 Foreningen skal være partipolitisk uavhengig og nøytral.
- §4 Medlem av foreningen er hver og en so har sluttet seg til foreningens formål og hensikt, og so har innbetalt medlemskontigenten for den gjeldende perioden.
- §5 Medlemmer kan melde seg ut av foreningen ved å varsle styret. Styret har rett til, om nødvendig, ved enstemmig vedtak å ekskludere medlemmer fra foreningen.
- Medlemmer som av en eller annen grunn er blitt ekskludert fra foreningen har rett til å søke årsmøtet om nytt medlemskap i foreningen tidligst ett år etter eksklusjonen.
- §6 Foreningens ledelse består av 7 styremedlemmer og 4 varamedlemmer, som velges på årsmøtet. Styret konstituerer seg selv, Blant styremedlemmene skal følgende verv fordeles: Formann, kasserer, sekretær og redaktør for tidsskriftet, Styremedlemmene velges for to år ad gangen, og slik at halvparten av styret er på valg hvert år. Varamedlemmene velges for ett år. Styre- og varamedlemmer kan gjenvelges. Styret er beslutningsdyktig når minst 4 av representantene er til stede, På styremøter har hver av representantene en stemme. Ved stemmelikhet avgjør formannens stemme, Varamedlemmene har møterett og talerett på alle styrets møter, men bare stemmerett i den utstrekning de representerer styremedlemmer som har forfall. Styret kan gi de enkelte av sine medlemmer ansvar for forskjellige arbeidsområder, og delegerer i den forbindelse fullmakt for representantene til å handle på **styrets** vegne. Styret kan også nedsette arbeidsgrupper på ad hoc-basis eller permanent der styret finner dette hensiktsmessig,
- i7 Valgkomite bestående av 3 medlemmer velges på årsmøtet. Valgkomiteens forslag til representanter må være styret i hende innen 4 uker før årsmøtet.
- §8 Arcnøte avholdes hvert år i mars måned. Kun medlemmer av foreningen som har betalt kontigent for inneværende periode har stemmerett på årsmøtet. På årsmøtet skal følgende behandles:

- Årsmelding
- Regnskap
- Valg av styre, valgkomiti, og eventuelt revisor
- Eventuelt innkomne saker

Medlemmer som ønsker å ta opp spesielle saker på årsmøtet, må skriftlig anmelde dette til styret innen 15. januar samme år, med opplysning om hva saken gjelder. Samme frist gjelder for eventuelle forslag om representanter til verv i foreningen. Det kan innkalles til ekstraordinært årsmøte dersom revisor eller styret beslutter det, eller dersom minst en tiendedel av foreningens medlemmer skriftlig krever det, med opplysning om hva saken gjelder.

§9 **Regnskap** og årsmelding følger kalenderåret. Regnskapet forellegges en revisor, og godkjennes av årsmøtet. Revisor velges av årsmøtet.

§10 Endring av disse vedtektene skal, for å være gyldige, vedtas av to på hverandre følgende styremøter, samt et årsmøte med 2/3 flertall.

§11 Ved en eventuell **oppløsning av foreningen** skal foreningens midler tilfalle en annen forening eller organisasjon med tilsvarende formål.

VÆR PÅ VAKT!

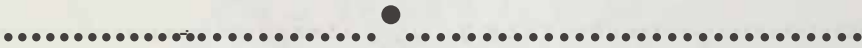
Den 9.april 1986 holdt foreningen VÅRE ROVDYR pressekonferanse på Norsk Skogbruksmuseum i Elverum. Vi la her vekt på at foreningen vil arbeide for at intensjonene i Viltloven og de internasjonale forpliktelser som den nylig ratifiserte Bernkonvensjonen tilsier, skal følges opp. Videre mener vi det er viktig at nøytral forskning styrkes og at saklig informasjon spres. Dessuten vil vi arbeide for rettferdige og bedre erstatningsordninger for skader på bufe, og for at samarbeidet over landegrensene blir styrket for lettere å nå disse mål.

Blant de fremmøtte journalister var det også en delegasjon fra Norsk sau- og geitlags medlemsblad SAU OG GEIT. I bladets juninumner blir vår forening presentert under overskriften "Rovdyrforkjemperne kvesser klørne". Vi sier oss glad for at organet ville ofre en helside på å presentere vire formål, men merker oss at omtalen slutter på følgende måte:

VÆR PÅ VAKT !

Foreningen Våre Rovdyr vil nå annonsere og sende ut informasjon om sin virksomhet for å samle medlemmer,

Vi spør: Hvorfor slik på vak - har Norsk sau- og geitlags medlemmer noe, de vil skjule?

VÅR LOGO

som pryder forsiden av dette første nummer av tidsskriftet, er laget av kunstneren Viggo Ree. Vi har allerede fått mange rosende ord om dette kjennemerket, som vi herved bringer videre til kunstneren. Vi har all grunn til å være stolte over dette merket, og vi håper vi senere skal kunne formidle det i farger.

Viggo Ree er opp innelig hedmarking, og er i ferd med å gjøre internasjonal karriere med sin kunst. Han er en av de meget få seriøse kunstnere som har konsentrert seg om ville dyr og fugler, hvilket vi anser som svært verdifullt. Hjertelig takk, Viggo !

Styret

ROVFUGLENE EN UTSATT GRUPPE GLOBALT

Rovfuglene er en utsatt gruppe i global sammenheng. International Council for Bird Preservation (ICBP) holdt sin 19.verdenskongress i Kanada i sommer. Her la dr. Bernd U. Meyburg fram en rapport som viser at 68 (ca 25 %) av de vel 270 artene av rovfugl er truet av utryddelse. Dette gjelder arter fra de ca 35 gram store falkonettene opp til ørner og gribber. Blant de gode nyhetene var at fire arter, fiskeørn, hvithodehavørn, seychellfalk og vandrefalk ikke lenger anses som globalt truede. Derimot avtar antallet av kaliforniakondor jevnt, i oktober 1985 var det bare 6 individer i det fri og 21 ind. i fangenskap. En av de mest mystiske rovfugler i verden er den slangespisende ørnen Eutri-orchis astor på Madagaskar som ikke er sett på over 50 år. Man arbeider nå med å finansiere et prosjekt som eventuelt kan klar- gjøre om arten fortsatt finnes.

(WWF-News No 40, 1986)
--

.....
Takk til alle dere som har meldt dere inn i foreningens første leveår. Det er gledelig at så mange over hele landet har oppfanget nyheten om at en rovdyr/rovfugl-forening er stiftet og meldt seg inn uten å vite særlig mye om foreningen. Vi som startet det hele setter stor pris på denne tillitserklæringen.

Informasjon blir viktig i tiden framover, og vi tar sikte på å gjøre oss gjeldende i aviser og blader i form av artikler, debattinnlegg, osv. Vi vil også spre tidsskriftet vårt til institusjoner innen vårt virkefelt. Vi trenger medlemmenes hjelp til å melde fra om saker vi bør reagere på, gjerne direkte til styremedlemmene der det gjelder å handle raskt. Vi er også takknemlige for å motta artikler, småstoff og spørsmål til tidsskriftet.

Til slutt en hjertelig takk til alle dere som mener at kr 50,- er for lav kontingent i en så viktig forening. Mange har både doblet og femdoblet dette beløpet.

STYRET I FORENINGEN VÅRE ROVFUGLER

JON BEKKEN (f. 1952)

Født og oppvokst i Nord-Odal, Hedmark. Biolog (cand.real) ved Universitetet i Oslo, med hovedoppgave på næringsøk hos spetter. Har bl.a. arbeidet med zoologiske registreringer i 10-års vernede vassdrag for Kontaktutvalget for vassdragsreguleringer. Fra 1983 flere engasjementer for Fylkesmannen i Hedmark/Miljøvern-avdelingen med verneplanarbeid, skjøtelsesplaner og systematisering av data om naturområder. Formann i Hedmarksavdelingen av Norsk Ornitologisk Forening.

JON OPHEIM (f. 1951)

Født og oppvokst i Øyer kommune. Utdannet skogtekniker i 1975. Har siden 1978 arbeidet som skogbruksplanlegger - de siste 6 årene i Mjøsen Skogeierforening. Satt som styremedlem i Norsk Ornitologisk Forening i perioden 1979-1985. Er for tiden leder i Norsk Ornitologisk Forening, avd. Oppland, hvor han har sittet i styret siden 1975, og medlem av styret i Øyer Natur- og Miljøvernforening.

PAUL GRANBERG (f. 1936)

Formann i Foreningen Våre Rovdyr. Utdannet skogtekniker og utmarkstekniker, opprinnelig småbrukersønn og skogsarbeider fra Hedmark. Etter utdanning har han arbeidet som konsulent i utmarkslag, som fagassistent innen viltforskningen og som faglærer i skogbruk og viltstell. I de siste 15 årene har han arbeidet mye med vilttelling fra fly.

EVEN TJØRVE (f. 1956)

Zoolog utdannet ved Universitetet i Oslo, spesialitet dyreadferd. Har spesielt arbeidet med store rovdyr, rovfugl og kråkefugl. Har laget flere naturfilmer, og arbeider som naturfotograf/skribent. Har vært forlagsredaktør i fagbokavdelingen i Aschehoug forlag, og går nå på fjernsynsregi-studiet ved Oppland Distriktshøyskole. Spesielle interesser: Mår dyr (oter) og kråkefugl.

IRENE INMAN TJØRVE (f. 1959)

Zoolog utdannet ved Universitetet i Oslo, spesialitet dyreadferd. Har spesielt arbeidet med kråkefugl. Har vært informasjonskonsulent i Verdens Villmarksfond i 1 1/2 år og redaksjonssekretær i det populærvitenskapelige tidsskriftet VITEN, samt grafisk tegner ved Univ. i Oslo. Arbeider nå free-lance for VITEN som biologisk konsulent og fagredaktør, samt som konsulent ved Miljøvernadv. hos Fylkesmannen i Oppland. Har vært formann for Norsk Zoologisk Forening, Osloavd. i 3 år. Spesielle interesser: Mår dyr (oter), gaupe og kråkefugl.

RJARNE ENGER (f. 1931)

Utdannet på jernbaneskole og elementærteknisk skole. Har tidligere arbeidet som jernbanemann, men siden 1973 har han vært småbruker. Er tidligere formann i det lokale bonde- og småbrukerlaget, for tiden styremedlem i det lokale utmarkslaget. Spesielle interesser: jakt, fiske, friluftsliv og naturvern.

TORE RØDBERGS SHAGEN (f. 1961)

Utdannet agronom. Har arbeidet som fagassistent i viltforskningen med 5 års feltefaring. Er styremedlem i Norsk Ornitologisk Forening, avdeling Oppland, og i Oppland Naturvern.

Returadresse:
Våre Rovdyr
Postboks 17
2420 TRYSIL

